

ambivalentnim misaonim sklopovima, što onemogućava svaki pokušaj insistiranja na tradicionalnom filozofskom *sistemu*. Naravno, u njegovom učenju ne postoji nikakva težnja za takvim sistemom, pa se postavlja pitanje da li to onemogućava i težnju za bilo kakvim koherentnim stavom, ili je Ničeova kritika zatečenih povesnih fenomena išla dotle da razori čak i imanentnu potrebu za jednim celovitim, metodološkim pogledom na određeni problem, koju on označava formulacijom „urođena sistematika“. Neophodno je dodati da Niče smatra da filozofski sistemi imaju samo privid samostalnosti, a zapravo svi ispunjavaju izvesne sheme *mogućih* filozofija. Moguće je da je i jedan *konzistentan pogled* na problem takođe jedan od *utabanih puteva*, koji je možda potrebno prevazići. Postavlja se, takođe, pitanje – šta je sa moralnim porukama tragedije? Nije tu reč samo o etičkoj koncepciji koja se pojavljuje stupanjem Sokrata na povesnu scenu – reč je o *pravdi*, koja je centralna ideja tragedija, čak i više upravo u epohi koju Niče toliko ceni, u kojoj je glavni nosilac tragičke radnje bio *hor*. Hor se može nazvati „samogledanjem dioniskog čoveka“. Niče pokušava da sagradi bedem između rano-helenskih predstava pravde i racionalno-filozofskih poimanja morala, međutim – poruke te *herojske, žive, tragičke* Helade sadrže brojne ideje koje je nemoguće istrnuti iz moralnih normi, kojima Niče želi da oduzme *nezasluženo stečenu* protekciju. Takođe, kroz svaku tragičku situaciju moguće je pratiti potragu za smislom i odgovorima na bezbroj puta postavljena pitanja, pa se iz tragičkog ne može apstrahovati ni saznajni, ni edukativni proces.

Upravo se u ovim problemima može tražiti najslabije mesto Ničeove koncepcije: težeći da odstrani dekadentno tkivo iz žive helenske povesti, on odbacuje nezasluženo mnogo zdravog tkiva, koje nije uspeo da izdvoji. Greška, međutim, nije Ničeova, makar ne u potpunosti – jer tragička predstava pravde ne može biti posmatrana izvan etičkih koncepcija vlastite epohe. Tvrdnjom da „ne postoje nikakvi moralni fenomeni, već postoji samo moralno tumačenje fenomena“, Niče pokušava da prekine inerciju toka metafizike i etike, međutim, na taj način on postiže jedino *tumačenje moralnog tumačenja* fenomena, jer i sâm mora stajati u izvesnoj povesnoj struji mišljenja, koliko god samostalno da ju je konstituisao. Mnogi pokušaji da se u filozofiji „iskoči“ iz svog vremena i da se problem razmatra iz neke „vanvremenske“ pozicije bili su u startu osuđeni na neuspeh; a mada je Niče želeo